

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Selvityksessä on kuvattu rekisterin hyötyjä keskeisten tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden mm.: yleinen etu (yhteiskunnan etu) hyvin oppijat, opettajat, päättäjät, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä tutkijayhteisöt näkökulmasta. Hyötyjä olisi voinut kuvata laajemminkin esimerkiksi sillä, että myös elinkeinoelämä ja huoltajat hyötyvät rekisteristä.

Suomi on onnistunut luomaan itsestään kuvan maailmalla koulutuksen kärkimaana, mikä on elinkeinoelämämme kannalta merkittävä asia. Se saa yritykset tulemaan maahamme ja luomaan tänne työpaikkoja sekä se houkuttaa osaajia tänne töihin perheineen, koska lapsille on turvattu hyvä koulutuspolku. Perustan tälle luovat kelpoiset opettajamme, jotka kouluttavat maamme osaajat.

Opettajapula vaarantaisi kaiken tämän ja jo nyt tiedämme, että opettajapula on totta sekä laajenemassa. KEVA:n Kuntien työvoimaennuste 2030 mukaan parhaillaan on pulaa 2300 erityisopettajasta, 4000 varhaiskasvatuksen opettajasta ja 2000 luokanopettajasta. Ennusteen mukaan opettajapula jatkuu, koska peruskoulun tai lukion opettajia eläköityy noin 14 000 vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tiedämme, että myös ammatillisessa koulutuksessa on aloja, joissa opettajapula on ollut arkea jo pitkään.

Toisaalta osaamisen ennakkointifoorumi OEF mukaan vuonna 2035 työllisten määrä koulutuksessa tulee olemaan –25 600 työllistä eli 11 prosenttia pienempi kuin vuonna 2016. OEF nostaa oikeastaan vain tekniikan alan koulutuksen opettajien saatavuusongelman esille ja ennustaa sen laajenevan tulevaisuudessa digiosaajiin.

OEF:n ja KEVA:n ristiriitaiset ennusteet osoittavat, että niiden perusteella emme voi yksin opettajakoulutuksen määrää linjata. Lähiajan työvoima- ja koulutustarve on poikennut pitkän

aikavälin keskimääräisistä tarpeista, koska kasvatus- ja koulutusalan sisällä työvoimatarpeen kehityssuunnat ovat erilaisia ja niitä on vaikea ennakoida ilman opettajarekisteriä. Lopputulokseen vaikuttaa monta tekijää, kuten poliittiset päätökset, maahanmuutto, ikäluokkien koon kehitys, eläköityminen ja osallistuminen koulutuspalveluihin. Jos esimerkiksi yhä suurempi osa lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen, ikäluokkien pieneneminen ei aiheutakaan toimialalle työvoimatarpeen laskua. Ammatillisessa koulutuksessa työikäisten kasvava täydennys- ja lisäkoulutustarve kompensoi ikäluokkien pienenemisen vaikutusta. Jos oppimistulosten parantamiseksi esimerkiksi päätetään pienentää opetusryhmien kokoa tai lisätä opetuksen määrää, vaikuttaa se suoraan opettajatarpeeseen.

Kun otetaan huomioon, että opettajiin kohdistuvassa kyselytiedonkeruussa ei ole pystytty tuottamaan ajantasaista eikä luotettavaa tietoa esimerkiksi opetuskielestä tai opettajankelpoisuudesta 2013 jälkeen eikä voida luottaa siinä olevaan maakunnittaiseen tarkasteluun, vaarannamme elinkeinoelämämme mahdollisuuden saada osajia, mikäli opettajarekisteriä ei perusteta.

Ajantasainen tieto kelpoisista opettajista on merkittävä myös huoltajien näkökulmasta. Riippumatta siitä, missä lapsi käy koulua, on huoltajalla oikeus luottaa siihen, että hänen lastaan opettaa korkeasti koulutettu kelpoinen opettaja. Rekisteri lisäisi opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimien läpinäkyvyyttä, kun kaikki virat ja toimet sekä niissä työskentelevän henkilön kelpoisuus pitää ilmoittaa opettajarekisterin pitäjälle. Huoltaja voisi jatkossa pyytää tiedon opettajana toimivan kelpoisuudesta rehtorin lisäksi myös opettajarekisterin ylläpitäjältä.

Tiedot ovat välttämättömiä opettajankoulutuksen aloituspaikkojen ennakkoinnin ja suunnittelun näkökulmasta. Ne luovat omalta osaltaan painetta opettajia kouluttaville korkeakouluille, paljonko ja millaisia opettajia on tarve kouluttaa. Esimerkkinä voidaan mainita matemaattis-luonnontieteellisen alan (MaLu) maisteritutkintojen sekä matemaattisten aineiden opettajan pedagogiset opinnot (60 op) suorittaneiden opiskelijoiden tilanne. Matemaattisten aineiden opettajiksi valmistuneiden määrä on laskenut liki 40 prosenttia Suomen yliopistoissa 2010-luvulla. Aiheesta juuri tehdyn selvityksen mukaan, koska meillä ei ole Suomessa yhtenäistä rekisteriä, josta näkyisivät ajantasaisesti ja luotettavasti yliopistoiden aineenopettajien vuotuiset valmistumismäärät sekä kentällä työskentelevien pätevien MaLu-aineenopettajien määrät, opettajapulaan on haastavaa reagoida.

Lisäksi on olemassa tieto, että päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin tarvitaan lisää erityisluokan- ja erityisopettajia sekä S2-opettajia. Meillä ei kuitenkaan ole ajantasaista tietoa, kuinka paljon ko. opettajia pitäisi kouluttaa lisää, jotta oppijat saisivat tarvitsemansa oppimisen tuen.

Opettajarekisterin sisältämät tiedot ovat tietoja, joita päättäjät tarvitsevat tiedolla johtamiseen ja päätösten tekemiseen. Tietojen on oltava ajan tasaisia ja luotettavia. Ne on saatava helposti ilman eri kyselyitä. Jos esimerkiksi kohdennetaan rahoitusta opetusryhmien pienentämiseen opettajarekisterin ansiosta ei tarvita erillisiä kyselyitä asian selvittämiseksi, vaan muutokset näkyisivät opettajarekisteristä suoraan.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Selvityksessä on korostettu koulutuksen järjestäjien lisääntyvää työtaakkaa, joka syntyy siitä, että heidän tulee tallentaa opettajarekisteriin muun muassa kaikki virat ja toimet sekä kelpoiset opettajat, jotka niitä hoitavat tai tieto siitä, jos kelpoinen opettaja puuttuu.

OAJ ei näe tätä lisääntyvänä työtaakkana, vaan päinvastoin. Erillisellä tiedonkeruulla on nyt kolmen vuoden välein kerätty vastaavia tietoja rehtoreista ja opettajista. Tällöin työmäärä on joka kerralla yhtä suuri: kaikki tiedot on pitänyt joka kerta kirjoittaa kyselyyn alusta loppuun uudestaan. Rekisteriin nämä tiedot pitää kirjoittaa ainoastaan kerran. Sen jälkeen tietoja tarvitsee vain päivittää, jos niissä tapahtuu muutoksia. Työmäärä siis vähenee, ei lisäännä, koska kahden kolmen vuoden aikavälillä muutoksia tapahtuu vain pienessä osassa opettajakuntaa.

Lisäksi on otettava huomioon, että työmäärä tulee vähenemään myös sen johdosta, että ylipäättään muidenkin kyselyiden ja tiedonkeruiden määrä kouluille ja oppilaitoksille vähenee, kun opettajatiedot saadaan suoraan rekisteristä. Tavoitteena on myös se, että tiedot opettajarekisteriin saadaan mahdollisimman pitkälle automatisoidusti suoraan eri tietojärjestelmistä.

Kyse ei ole myöskään uudesta velvoitteesta, sillä opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on jo lakisääteinen velvollisuus pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

OAJ ei pidä haasteena myöskään kelpoisuuksia ja niihin liittyvää opetuksen ja koulutuksen järjestäjän harkintavaltaa. Opettajarekisteri ei muuta kelpoisuussäännöksiä eikä rekrytointia koskevia säännöksiä. On tärkeä erottaa, että rekisteri kertoo, kuinka paljon Suomessa on opettajakelpoisuuden kouluttautumalla saaneita opettajia. Tämä tieto saadaan jo nyt Koski- ja Virta tietovarannoista.

Lisäksi rekisteristä saadaan tieto, millaisiin virkoihin ja toimiin opetuksen ja koulutuksen järjestäjät ovat rekrytoineet opettajia, ja ovatko he pitäneet opettajaa kelpoisena juuri kyseiseen virkaan tai toimeen. Opetuksen/koulutuksen järjestäjä täydentää rekisteriin tiedot kaikista opettajista, jotka se on katsonut oppilaitoksessa olevaan virkaan tai toimeen kelpoiseksi. Tämä tieto yhdistyy opettajan jo rekisterissä oleviin koulutuksella saatuihin kelpoisuustietoihin. Näin rekisterin ylläpitäjä voi varmistaa, että ilmoitetut tiedot vastaavat rekisterissä olevia tietoja. Esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjä päättää soveltuvan korkeakoulututkinnon ja siinä on harkintavalta. Harkintavalta puuttuu kuitenkin työkokemuksen määrän sekä pedagogisten opintojen osalta.

Tiedon keruuseen liittyvien haasteiden osalta katsomme, että rekisteri tulee muodostamaan kattavan, ajantasaisen ja luotettavan tietovarannon kaikista alalla työskentelevistä kelpoisista päiväkodinjohtajista, rehtoreista ja opettajista. Rekisteriin saadaan tieto myös kaikista alalle valmistuvista ja uraliikkuvuustiedot vähintään rekisterin perustamisen jälkeiseltä ajalta. Se, saadaanko rekisteriin tietoja ajalta ennen rekisteriä niistä henkilöistä, jotka alalla eivät työskentele, ei ole OAJ:n näkökulmasta oleellista.

Rekisterin liittyvät tietosuoja- ja muut riskit ovat mielestämme kuvattu ja ratkaistu esityksessä. Kustannuksiin liittyvistä haasteista toteamme erikseen kustannuksia käsittelevässä kohdassa.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Opettajarekisterin tulee kattaa selvityksessä esitetyn mukaisesti kaikki esihenkilö- ja opettajaryhmät, joihin on säädetty kelpoisuusvaatimukset, sekä apulaisjohtajat ja -rehtorit, vaikka heille ei ole säädetty kelpoisuusvaatimuksia. Rekisterin sisältämät tiedot ovat kaikkien esihenkilö- ja opettajaryhmien sekä varhaiskasvatuksen ja koulutusasteiden osalta yhtä tärkeitä.

Tiedot tarvitaan samoista syistä kuin rekisteri tulee perustaa. Varhaiskasvatuksen sisällyttäminen rekisteriin jo ensimmäisessä vaiheessa on OAJ:n mielestä perusteltua siksi, että nämä tiedot ovat saatavissa pääosin jo VARDA rekisteristä. OAJ esittää varhaiskasvatuksen ottamista mukaan jo ensimmäisessä vaiheessa, koska erityisen korostunut merkitys rekisterillä on lasten sekä oppivelvollisten osalta, jotka ovat alaikäisiä.

Rekisterin rakentaminen vaiheittain on perusteltua, koska rekisteröitävien joukko on suuri. Lisäksi rekisteröitävien kelpoisuudet eli kerättävä tieto eroaa toisistaan ja vaatii mahdollisesti erilaisia osia ja ratkaisuja.

Vaiheittaiseen perustamiseen voidaan ottaa mukaan myös vaiheittainen laajentaminen rekisteriin mukaan otettavien tietojen osalta. Kaikkia selvityksessä ehdotettuja tietoja ei tarvitse sisällyttää rekisteriin heti. Rekisterin perustaminen voidaan aloittaa esimerkiksi kelpoisuus ja täydennyskoulutustiedoilla sekä tiedoilla missä virassa ja toimessa opettaja työskentelee ja mistä viroista ja toimista opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä puuttuu kelpoinen opettaja. Rekisterin tietosisältöjä voidaan laajentaa myöhemmin muihin selvityksessä esille tuotuihin tietoihin.

Tärkeää on saada rekisteri perustettua, minkä jälkeen sen laajentamista on helpompi arvioida niin tiedollisen käyttötarpeen kuin taloudellisen kannattavuuden näkökulmasta.

OAJ ei pidä tarpeellisena, että rekisteriin kirjataan tietoja työntekijöistä, jotka toimivat opetustoimen tukena esim. koulunkäyntiavustajia.

4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Kannatamme selvityksen mukaisia sisältöjä. Rekisteri kertoisi päättäjille reaaliaikaisesti luotettavan ja ajantasaisen valtakunnallisen tilannekuvan kelpoisuuksista ja opetuskielistä. Tämä tarkoittaa, että tiedetään nykytilanne sekä pystytään ennustamaan tarkasti, paljonko on tai tarvitaan jatkossa koulutettuja kelpoisia päiväkodinjohtajia, rehtoreita ja erilaisia opettajia sekä millä kielellä he pystyvät opetusta antamaan (mm. Virta ja Koski-tietovarannoista koottu tieto). Samoin tiedetään, moniko heistä työskentelee alalla parhaillaan, sekä paljonko ja millaisia virkoja tai toimia on vailla kelpoista päiväkodinjohtajaa, rehtoria tai opettajaa (työnantajalta koottu tieto). Valtakunnallisen tilanteen lisäksi tiedon näkisi mm. alueellisesti sekä koulukohtaisesti. Rekisterin tiedot kertoisivat myös opetuksen ja koulutuksenjärjestäjän sijaistarpeesta, joka voitaisi näin ottaa jatkossa huomioon opettajankoulutusmäärissä.

Erityisesti pidämme tärkeänä, että rekisteristä käy ilmi seuraavat tiedot, jotka voisivat olla vaiheessa yksi rekisteriin mukaan otettavia tietoja:

- Henkilötiedot: Nimi, Hetu, oppijanumero, äidinkieli, sukupuoli, yhteystiedot
- Kieli, jolla voi antaa opetusta
- Suoritettu kelpoisuuden tuottava tutkinto/tutkinnot
- Suoritetut kelpoisuudet opetettavissa aineissa
- Suoritetut kelpoisuuden antavat pedagogiset opinnot
- Muut kelpoisuusvaatimukset, kuten esimerkiksi työkokemus ammatillisten opettajien osalta
- Tieto kaikista päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa olevista viroista/toimista, joissa vaaditaan kelpoisuus sekä johtajat ja rehtorit, joista ei ole säädetty kelpoisuutta sekä tieto kelpoisesta tehtävää hoitavasta opettajasta tunnistetiedoin.
- Lisäksi työnantajan ilmoitus rekisteriin, jos virasta/toimesta puuttuu kelpoinen opettaja.
- Täydennyskoulutus (koulutuksen nimi, kesto ja päivämäärä)
- Osallistuminen tai toiminta mentorina ja siihen saatu koulutus

Lisäksi kannatamme kaikkia muitakin selvityksessä esitettyjen tietojen kirjaamista, mutta nämä voidaan laajentaa myös myöhemmässä vaiheessa. Tällaisia tietoja olivat mm.

- Palvelussuhdetiedot: kokonaistyöaika ja opetuksen työaika viikossa,
- omaluokka/ryhmä tunnistetieto

- Kiinnostus tai osallistuminen kotimaiseen tai kv. vaihtoon
- Kiinnostus koulutusvientiin, osaamista koulutusviennistä

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

OAJ kannattaa selvityksen esitystä tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Tietojen saatavuutta ei tarvitse organisoida toisin kuin selvityksessä on todettu.

Kannatamme sitä, että opettajia kouluttavista korkeakouluista sekä Koski ja Virta rekistereistä saadaan tarvittavat tiedot tutkintojen suorittaneista. Kannatamme myös, että varhaiskasvatuksen järjestäjät/ tuottajat sekä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjät vievät rekisteriin esihenkilö- ja opettajatiedot viroissa/toimissa työskentelevistä sekä viroista/toimista, joista puuttuu kelpoinen opettaja/esihenkilö.

Rekisteröidyllä pitää olla oikeus/velvollisuus päästä omiin tietoihinsa ja tarkistaa niiden virheettömyys ja ajantasaisuus. Rekisterin ylläpitäjällä tulee olla lakisääteinen velvollisuus laatia vähintään kerran vuodessa rekisterissä olevista tiedoista tilastoraportti. Tämän raportin tulisi kattaa kaikki rekisterissä olevat tiedot, ilman henkilötietoja. Tällainen vähentäisi erillisiä tietopyyntöjä.

Rekisterissä olevien tietojen saatavuus on tärkeää erityisesti vanhempien näkökulmasta. Heidän on voitava luottaa siihen, että kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa on toiminnasta vastaava rehtori sekä opetusta, ohjausta ja tukea oppijoille antamassa kelpoiset korkeasti koulutetut opettajat. Vanhemmalla on jo nyt oikeus pyynnöstä saada koulusta ja oppilaitoksesta tieto opettajien kelpoisuuksista. Opettajarekisterin perustamisen jälkeen huoltaja voisi pyytää kelpoisuustiedot rekisterin ylläpitäjältä, eikä koulua tai oppilaitosta tarvitse vaivata asialla.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Rekisterin perustamiskustannusarvio kolme miljoonaa euroa on realistinen samoin kuin arvio enintään 500 000 euron vuosittaisesta ylläpitokustannuksesta.

Selvityksessä on jo tuotu esille, että vastaava rahoitus on riittänyt VARDA rekisterin perustamiseen varhaiskasvatukseen ja kun maahamme perustettiin esimerkiksi sosiaalialan ammattirekisteri Suosikki, todettiin hallituksen esityksessä näin ja saamamme tiedon mukaan tämä rahoitus oli riittävä:

”Yhteenvetona voi todeta, että ehdotetun lain välittömät taloudelliset vaikutukset koostuvat ammattihenkilörekisterin rakentamiskustannuksista sekä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksien myöntämiseen ja ammattihenkilöiden valvontaan liittyvistä henkilötöyvuosikustannuksista. Rekisterin rakentamisesta aiheutuu kertaluonteinen 150 000 euron

kustannus, johon rahoitus on jo olemassa valtion talousarviossa. Valviralle uudesta tehtävästä aiheutuva yhden henkilötyövuoden kustannus on vuodesta 2016 alkaen 70 000 euroa vuositasolla.” (HE 354/2014 vp)

Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kokonaislukumäärä vuoden 2020 loppuun laskettuna oli 222 384.

Valviralta saadun tiedon mukaan Sampo-kokonaisuutta, joka sisältää Terhikki- ja Suosikki-rekisterit hoitaa päätyönään yksi henkilö. Hänen työpanoksestaan 100% menee järjestelmäkokonaisuuden parissa. Rekisteröityjen määrä Ammattihenkilörekistereissä on tällä hetkellä yhteensä yli 600 000 henkilön ja yli miljoonan ammattioikeuden tiedot. Sampo-järjestelmäkokonaisuuden ylläpito maksaa n. 30000 euroa kuukaudessa. Järjestelmällä on 24/7/365 ylläpito. Kapasiteettikustannukset ovat n. 2/3 ja sovellusylläpito 1/3. Sovellusylläpito ei sisällä kehittämistä.

Rekisterin perustaminen on kertainvestointi. Jos vaikuttaa siltä, että opettajarekisteriin selvityksessä esitetyt kaikki palaset ovat liian vaikea tai kallis toteuttaa, tulee rekisterin perustaminen vaiheistaa, kuten aiemmissa kohdissa olemme esittäneet.

Rekisterin ylläpidon voisi rahoittaa vastaavasti kuin rahoitettiin Opintopolku.fi eli ylläpidosta vastaavat siitä hyötyvät tahot. Nämä tahot ovat samat opettajarekisterinkin osalta.

Opintopalvelu.fi hallituksen esitys toteaa mm näin: "Rekisterin ylläpitokustannukset katetaan sen kehittämisestä ja käytöstä hyötyviltä tahoilta eli opetus- ja kulttuuriministeriöltä, työ- ja elinkeinotoimistoilta, Tilastokeskukselta sekä kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta tehtävillä määrärahasiirroilla." (HE 72/2017)

Esimerkiksi TEM hyötyy siitä, että opettajia ei kouluteta työttömyyskortistoon, mutta heitä on tarpeeksi kouluttamaan maassamme tarvittavia eri alojen osaajia. Samoin hyötyvät koulutuksen järjestäjät ja kunnat paremmin toimivista opetusalan työmarkkinoista.

Pitkällä aikajänteellä rekisteri tuo säästöä. Ylläpitokuluissa on otettava huomioon se, että opettajarekisteriselvityksen mukaan mm. opettajatiedonkeruuta on rahoitettu tilastokeskukselle 250 000 e jo nyt 2-3 vuoden välein ja se on aiheuttanut vastaavan kuluerän opetuksen ja koulutuksen järjestäjille vastaukseen käytettynä työaikana. Eli tämä 500 000 e ylläpitäisi rekisteriä jo nykyrahoituksella joka kolmannen vuoden, vain kahdelle vuodelle tarvitaan ns. uutta ylläpitorahoitusta.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Selvityksessä on huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle. Vaihtoehtoa, joka tuottaa valtakunnallista, luotettavaa, virheetöntä ja jatkuvasti ajan tasalla olevaa tietoa, ei ole.

Kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta ei saada kehitettyä niin, että se vastaisi nykyisiä ja varsinkin tulevia tietotarpeita. Kun opettajatiedonkeruun tulokset on aiemmin julkaistu, ne ovat olleet jo vanhentunutta tietoa. Lisäksi kolme vuotta on pitkä aikaväli odottaa tuloksia, jotka vastaisivat sen hetkiseen tarpeeseen. Tiedonkeruun toteuttaminen tulee pitkällä aikavälillä kalliimmaksi, työllistää opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, opettajia ja esihenkilöitä enemmän kuin opettajarekisteri eikä palvele kansallisia eikä kansainvälisiä tietotarpeita. Se ei ole suuntaus, johon muissa maissa vastaavan tietotarpeen osalta ollaan menossa.

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Aikataulu tämän hallituksen osalta on kiireinen. Rekisterin perustamisen valmistelu pitää aloittaa siis välittömästi. Huhtikuun kehysriihessä pitää osoittaa kohdennetusti rahoitus rekisterin perustamis- ja ylläpitokuluihin.

Lainsäädäntötyö on aloitettava niin, että esitys voidaan toteuttaa vuoden 2022 aikana budjettilakiaikataulussa.

Rekisterin perustamisessa on hyödynnettävä jo olemassa olevien ammattirekistereiden osalta syntynyttä osaamista sekä rekistereitä ja tietovarantoja, joissa on opettajarekisterin tarvitsemia tietoja.

OAJ kannattaa opettajarekisterin perustamista.

Suomen kaltaisessa osaamiselle rakentuvassa yhteiskunnassa ei ole varaa olla ilman valtakunnallista ajantasaista tietoa opettajista ja esihenkilöistä. Lasten ja oppijoiden turvallisuus, laskevat oppimistulokset sekä osaamistaso edellyttävät rekisterin perustamista pikaisesti.

Opettajat ovat vaatineet niin opettajan ammattinimikkeen suojaamista kuin kelpoisten opettajien rekisteriäkin vuosikausien ajan.

Tällä hetkellä luotettavin tieto kelpoisten opettajien määrästä on vuoden 2013 opettajatiedonkeruusta. Vuonna 2019 tehdyn tiedonkeruun vastausmäärät olivat alle 50 %, joten luotettavaa, kattavaa ja ajantasaista tietoa ei ole enää lainkaan.

Suomessa on rekisteri jo todella monelle ammattiryhmälle, mutta opettajien ja opetusalan esihenkilöiden rekisteriä ei ole. Rekistereitä on muun muassa:

- Ilmastoinninhuoltaja, -asentaja, sammutuslaitteistoliikkeen vastuuhenkilö (ylläpitäjä TUKES)
- Oikeustulkit (ylläpitäjä Opetushallitus)
- Esimerkiksi sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi, kuntoutuksen ohjaaja, lähihoitaja, kodinhoitaja, kehitysvammahoitaja, farmaseutti, proviisori, fysioterapeutti, hammaslääkäri, kättilö, puheterapeutti, lääkäri, psykologi, optikko, terveydenhoitaja (ylläpitäjä VALVIRA)
- Linja-autonkuljettaja, kuorma-autonkuljettaja (ylläpitäjä Traficom)

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

-

Lahtinen Nina
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry